

MEZINÁRODNÍ KONGRES O HAVÁRIÍCH

Prof. MUDr. Holm Bleyer, vědecký předseda kongresu v Hanau

Současná doba rozvinutého průmyslu s sebou nese poměrně dosti značné riziko vzniku různých havárií, a pokud se tyto havárie stanou v chemickém průmyslu, jsou spojeny i s únikem chemických škodlivin. V systému zdravotnického zajištění je pak nutné být na tyto havárie připraven tak, aby jejich následky byly co nejvíce minimalizovány. Příklady z posledních let, z nichž největší byla havárie s únikem methylisokyanátu v indickém Bhópálu, jsou dostatečně varující. Není proto divu, že odborníci těmto otázkám věnují soustředěnou pozornost a na toto téma jsou pořádána i různá sympozia, kongresy či semináře s cílem co nejširší výměny zkušeností právě v této oblasti. Takovým případem byl i mezinárodní kongres o haváriích, který proběhl ve dnech 25. - 27. října 1991 v Hanau (SRN). Kongres pozdravila ve svém dopise hesenská ministryně pro mládež, rodinu a zdraví, Iris Blaulová, a konference proběhla pod patronátem starosty města Hanau, H. Martina. Hlavním organizátorem byl Svaz záchranářů SRN s jeho předsedou H. Neukirchingerem. Vědecký patronát nad kongresem a jeho řízení bylo svěřeno známému německému odborníkovi v toxikologii, prof. MUDr. Holmu Bleyerovi z Greifswaldu. Kongresu

se zúčastnilo více než 100 převážně německých odborníků, byli přizváni i někteří další, např. ze Švýcarska, Belgie, Rakouska i Československa. Bylo předneseno kolem 30 zajímavých přednášek zabývajících se různými aspekty nehod a havárií zejména z toxikologického hlediska. V úvodní přednášce dr. Regenthala (Lipsko) byly rozebrány příčiny intoxikací dětí přípravky a chemikáliemi dostupnými v domácnosti. Za zmínku stojí, že téměř polovina z těchto intoxikací byla způsobena léčivými, z nichž na prvním místě figurují benzodiazepiny, tricyklická antidepresiva a srdeční glykosidy. Po léčivech následují povrchově aktivní látky, kyseliny, alkálie atd. Prof. Liebmann (Greifswald) stručně zhodnotil z toxikologického hlediska nebezpečnost přípravků k ochraně rostlin a další chemické přípravky (insekticidy, rodenticidy, akaricidy, moluscatidy atd.); stále nejaktuálnější skupinou jsou organofosfáty vzhledem k relativně vysoké toxicitě. Švýcarský příspěvek (B. Hersche, Curych) se zabýval zdravotnickým zajištěním nehod obecně a stejnou problematikou při katastrofách ve zdravotnických zařízeních. Přepřave toxických látek byl věnován další příspěvek autorů z Neusassu s informacemi z hlediska možného rizika úniku chemických látek. Prof. Bleyer prezentoval dvě sdělení, jedno o léčbě intoxikací kyanidy, založené na znalosti mechanismu účinku, tj. interakci CN iontu s cytochromoxidázou, na vytěsnění vazby kyanidového iontu z hemoglobinu pomocí dimethylaminofenolu a dále pak se osvědčila klasická léčba amilnitem, natriumthiosulfátem, popř. kobalthistidinem či vitamínem B 12. Druhá přednáška byla obecnější, věnovaná otravám neznámými jedy. Vycházela z interakce biosystému s látkou v určité dávce a tyto tři složky by pak měly určovat účinek. Je nutno říci, že obě přednášky byly brilantně předneseny a velmi pěkně dokumentovány. Následující příspěvek dr. Hubmanna z Bonnu se týkal otrav houbami a začal netradičně - promítnutím čs. známek s jedovatými houbami jako jedné z možných cest prevence otrav jimi způsobených. Schéma léčby je obdobné jako u nás, včetně vysokých dávek penicilínu, udržování životních funkcí apod. Prognóza pak závisí na množství požitého jedu a na době od intoxikace. Další komplex přednášek byl věnován léčbě otrav, a to počínaje anamnézou, první pomocí a lékařskou pomocí, kdy záleží - zejména při otravě neznámým jodem, na udržení základních životních funkcí. Při těchto intoxikacích je důležité rychlé zjištění jedu, což bylo předmětem sdělení M. Herryho z Lübecku, týkajícího se rychlé analytiky toxických látek při efektivní terapii akutních intoxikací. Dá se říci, že tento průkaz je v podstatě založen nejprve na skupinové detekci kapko-

vací metodou, která je upřesňována a v konečné fázi potvrzena chromatografií na tenké vrstvě. Dr. H. W. Fügemann (Greifswald) se zabýval zajištěním léků při katastrofických situacích. Upozornil na skutečnost, že k přípravě léků, včetně infúzních roztoků, poblíž havárie lze s výhodou využít polní lékárny v rozkládacím kontejneru, které měla ve výbavě bývalá NLA NDR a které jsou v současné době likvidovány. Rakouský příspěvek stručně shrnul zkušenosti při pomoci obětem zemětřesení v Arménii. Byly zde probírány i organizační aspekty první pomoci při zajištění havárií, a pokud se týká havárií s únikem chemických škodlivin, pak bylo toto zajištění podobné jako u nás. První stupeň je informovanost, tzn. znalost všech možných škodlivin, které přicházejí v úvahu v daném regionu, druhý stupeň je pak aktivace skupiny první pomoci při výronu následovaná plnou aktivací různých odborníků z rozdílných oblastí. Další příspěvky byly pak věnovány jiným problematikám, jako např. léčbě popálenin, problémům alkoholismu a dalším otázkám, včetně např. demonstrace různých prostředků protichemické ochrany, zejména maskám a oděvům, které diferencovaně chrání proti různým škodlivinám. Byl zde zajímavý příspěvek H. Böttchera z Oberhausenu o lékařském zajištění otrav a současně i možnostech uvolňování se toxických látek z tkáňového depa. Byla demonstrována i léčba Kurdů při použití chemických zbraní v Iráku a obecný příspěvek autorů z Wiesbadenu o drogové závislosti. Komplex přednášek pozvaných řečníků z ČSFR začal přednáškou J. Bajgara a spolupracovníků o zkušenostech při lékařském zajištění havárií s únikem chemických škodlivin v ČSFR a zejména hradeckém regionu, pokračoval přednáškou B. Zlámala (Praha) o materiálním zajištění těchto katastrof a posledním čs. příspěvkem bylo shrnutí praktických zkušeností z toxikologicko-ekologické havárie v Boršově, který přednesl R. Lachs z ministerstva zdravotnictví ČR. Čs. příspěvky byly přijaty s velkým zájmem a diskuse k nim se rozvinula zejména po odpoledním zasedání 26. října. Ukázalo se, že náš přístup k zajištění zmíněných havárií je dosti podobný a že v některých případech jsme

schopni dokonce i rychlejšího postupu než v SRN. Týká se to např. toxikologické analýzy pro rychlé určení jedovatosti neznámé látky, která je modifikací metody německých autorů vedených prof. Klimischem.

Součástí kongresu byla i výstava zastoupená zhruba 30 výrobci zdravotnické techniky, která ukázala, že materiální zajištění je na Západě daleko komplexnější a pracovanější než u nás. Byly demonstrovány soupravy pro první i lékařskou pomoc, specializované soupravy pro léčbu různých případů, které mohou při havárii vzniknout, dále to byly ochranné oděvy, výukové pomůcky a další zdravotnická technika. Zajímavé byly např. soupravy pro léčbu popálených, nafukovací, resp. samofixovací dlahy, zařízení k dopravě zraněných s poškozením páteře a dále i některé velmi jednoduché, avšak účinné přístroje, jako např. laryngoskop, dále různé typy ručních křísících přístrojů a nebyly ani opomenuty oděvy jak pro zdravotnický personál, tak i ochranné oděvy, např. s přetlakem pro šokové stavy apod. Výhodou bylo, že některé z vystavovaných pomůcek bylo možno přímo na místě zakoupit, a to za reálnou cenu, např. fonendoskopy, tonometry, soupravy apod., dále i již zmíněné oděvy a další. Přednášky z celého sympozia budou publikovány in extenso ve sborníku přednášek, který vyjde zhruba do konce roku 1991. Jestliže budeme hodnotit úroveň celého kongresu, je nutno konstatovat, že byla poměrně vysoká a že příspěvky ukázaly, že této problematice je v SRN i v jiných státech věnována oprava velká pozornost. Pro čs. účastníky je pak potěšující, že přestože některé přístroje a zařízení jsou pro nás zejména z cenového hlediska obtížně dostupné, tak i s technikou, kterou máme k dispozici, jsme schopni zdravotnické zabezpečení podobných havárií realizovat. Také organizační principy vycházejí z podobných úvah, jaké byly prezentovány západními účastníky. Je také potěšitelné, že zde vznikla konkrétní možnost kontaktů, které je možno v budoucnosti dále upevňovat, a na tomto společném základě pak vytvářet systém ochrany před následky různých typů havárií.

J. Bajgar, B. Zlámala, R. Lachs